

(szavak és kezdet)

Az oly sok mindenre fogékony unalom leginkább hajnalban tud kiteljesedni. Ugyanis ez az egyetlen időpont, amely alkalmas az őszinteségre. Ha valaki már ilyen korai órákban elkezd a hazudozást és az alakoskodást, az végképp menthetetlen. Menthetetlennek lenni pedig nem jó, mert az a teljes kiszámíthatatlanság, amely a bizonytalanság kínzó igájában tart; és akkor már jobb unatkozni. Az unalom egy kecsgetető ösvény, amelyen kényelem és veszélytelenség vár, és ami talán a legfontosabb: nem kell küzdeni. Az egyhangúság, annak a megerősítése: nincs baj, csak az idő feszül ki vékony húrként az élet kezdő- és végpontja között.

A születés sem más, mint felkészülés a halálra.

A hajnal ezzel szemben oly részegítő, hogy nem is tűnik valóságosnak, pedig az is csak az első lépés az este felé. Kár, hogy a hajnal szédülést és fejfájást okoz. Legalábbis egyeseknél. Emiatt aztán, az első legszembetűnőbb jelenség a hajnalban: a színek teljes hiánya. Minden egyformán szürke és formátlan.

A kassai dóm harangját csak ezekben a korai órákban hallotta, amikor még fenn volt. Hosszú órákon keresztül gondolkozott. Várta, hogy végre történjen valami. Jól tudta, erre semmi esély sincs. De azért minden hajnalban ott ült az ablakban, és reménykedett, hogy valaki vagy valami véget vet a szenvedéseinek. Sokszor érezte már: nincs is szükség megmentőre, mert hozzászokott a gyötrelmeihez, és így már nem is volt olyan kibírhatatlan az élete Szklabin várában. De aztán alattomosabb jószág, még a katedrális körül lebzselő lócsiszároknál is kétesebb. Pedig a lócsiszárokról keringenek a legrémesebb történetek. Hozzájuk képest még a hajdúk is ártatlan bárányok, márpedig azok hezitálás nélkül nyisszantanák aprócska darabokra még a saját anyjukat is. A lócsiszárok ezzel szemben csak a kassai polgárokat tartották rettegésben.

(Káthay Mihály halála)

Abban az évben ölték meg Káthay Mihályt, amikor három Napot láttak az égen. Az eset senkit sem érintett váratlanul, inkább azon lepődtek meg, hogy csak oly kevés darabba vágta a hajdúk Kassa főterén, miközben senki előtt sem volt titok, hogy ő mérgezte meg a fejedelmet. Káthayné négy kosárba szedte össze urának tagjait.

A diribdarabra vágásban nem az a kellemetlen, hogy megtörténik – gondolta magában Káthay Mihály –, hanem inkább a nyilvánosság zavaró. A hajnali misére igyekvők szemtanúi lehetnek az esetnek, így aztán joggal tarthatott attól Káthay Mihály: senki sem fogja lemosni róla a fejedelem megégetőjének a vádját. És a hírnév igencsak kényes dolog: a jót senki sem hiszi el, de a rosszat annál mohóbban szívja magába az ingyencségekre éhes közvélemény. Nincs a közvéleménynél alattomosabb jószág, még a katedrális körül lebzselő lócsiszároknál is kétesebb. Pedig a lócsiszárokról keringenek a legrémesebb történetek. Hozzájuk képest még a hajdúk is ártatlan bárányok, márpedig azok hezitálás nélkül nyisszantanák aprócska darabokra még a saját anyjukat is. A lócsiszárok ezzel szemben csak a kassai polgárokat tartották rettegésben.

Minden hónapban volt baromvásár, és ők minden hónapban az eszméletlenségig leitták magukat, aminek jobbra verekedés és erőszakoskodás lett a vége. Mindenki utálta a lócsiszárokat, azonban mégis szükség volt rájuk, így aztán szidták őket, sirtak-rítottak miattuk, de túrtek, mert az üzlet az üzlet. Azonban a rossz hírnév olyan, amelyből senkinek sincs haszna, de mégis mindenki élvez, kivéve persze azt, akiről hitelt rontó pletykák terjengenek.

Péntek hajnal volt – a fejedelem is egy péntek hajnalban lelta halálát –, amikor a hajdúk megtámadták Káthay Mihályt. A hideg a csontokig hatolt, a volt kancellár vére gőzölögve hullott a vastag jég borította kassai főterre. A lócsiszárok, akik előző este a sikeres vásározást ünnepelték, kábultan és szédelegve bámulták a hajdúk kora reggeli testgyakorlását, sőt az egyikük később lstenre is megesküdtött, hogy nem három Napot, hanem négyet látott az égen.

Ugyanabban az évben, nem sokkal az egykori kancellár gyalázatos halála után, jobban mondva az egykori gyalázatos kancellár dicsőtelen halála után, Bakics Péter úr megszőktette unokatestvére feleségét Szklabin várából. Joggal merül fel a kérdés: vajon mely törékenyebb, egy férfi vagy egy asszony jó híre?

De azt mindenképpen le kell szögezni: legalább ebben az asszonyszöktetési ügyben a hajdúk semmiféle szerepet nem játszottak. Nem mintha nem lett volna hozzá kedvük, de egyrészt nem tudtak róla, másrészt éppen nem értek rá.

(útmutató hülye férjekhez)

Hajreddin Barbarossa hajója egy csütörtök délelőtt futott be Szklabin várához. A tenger szokatlanul csendes volt. Az árbocon ott lengedezett a kalózvezér saját zászlója: félhold kék mezőben. A vitorla patyolatfehéren feszült a szélben, és az evezők nesztelenül merültek el a vízben. A hajó kecsesen úszott be a vár kapujához. Hajreddin Barbarossa mondhatni kardcsapás nélkül foglalta el Szklabinját. Senki sem állta útjukat. Egyrészt szinte mindenki a tűzhely körül kuporgott a nagy hideg miatt, másrészt sem nagyon mutattak volna ellenállást, mivel errefele nemhogy a kalózok, de még a tenger is olyan ritkaságnak számított, hogy nem is volt. De ez nem zavarta a vörös szakállúnak csúfolt kalózt, és ellentmondást nem tűrően betört a várba. Az asszonyok nem sikoltoztak, a tyúkok sem kezdtek rémült kotkodácsolásba, mint a filmekben. Így Hajreddin Barbarossa szinte azonnal bejutott Zsuzsanna szobáiba.

– Igen – mondta azonnal a nő, és úgy is gondolta.

A férfi egy kicsit meglepődött, mert ő még meg sem szólalt. Azonban Zsuzsanna mindenre igent mondott: a tengerre, a hajóra, Hajreddinra és arra, hogy örökre magával vigye. Ezt hangosan is megfogalmazta Hajreddinnak, aki egy picikét vissza is hőkölt. Talán nem erre számított, nem mintha túlságosan foglalkoztatta volna Zsuzsannát, hogy a másik mit szól mindehhez.

– Kész a vacsora – a komornája jött be, egy nyitrai polgár lánya, aki alig volt több tizenhat évesnél.

Szklabinján sohasem történt semmi. Az égvilágon semmi. De az esték voltak a legrosszabbak. Minden este pontban hétkor tálták a vacsorát. A férje pontban hét óra egy perckor látott hozzá a vedeléshez. Mire vége volt a vacsorának, már akadozott a nyelve, és kiabált a szolgálkkal. Őt csak jóval később verte meg.

Zsuzsanna apja nem volt könnyű helyzetben. Először is a tudományok érdekelték, másodsorú őt leánygyermeké volt. Ez nem a legjobb párosítás, de mindenképpen érthető, hogy az első érdeklődőnek odaigért a lányait. Ezek pedig a Révay testvérek voltak.

– Mária Ferenchez megy, Zsuzsanna Péterhez – mondta az apjuk, akit már előre kitört a frász az eljegyzéstől, az esküvőtől meg az összes többi felhajtástól, mivel ki nem állhatta a rokonok sokaságát, a szüntelen udvariaskodást, a kötelező társalgásokat, egyszóval hidegrázást kapott még a gondolatától is. Egyvalami vigasztalta csak: két lánnyal kevesebb lesz, ő meg egy darabig nyugodtan tudja írni a történelmi munkáját, mivel a másik három még túl kicsi.

– Én nem akarom Ferencet – mondta Mária.

Az apjuk megvonta a vállát, neki aztán igazán mindegy volt, de Mária nagyon dühös lett, és olyat tett, amit az apjuk nem bírt elviselni:

munka közben zavarta meg. Mindenki tudta, hogy ilyenkor bármire rá lehet venni. Így aztán fordítva történt a házasságkötés. Az apjukat ugyan gyötörte némi kétség, de aztán ezeket hamar elfelejtette, mivel Wittenbergben készültek kiadni a Szigetvári csatáról írt művét. Így mindenbe azonnal beleegyezett, csak végre hagyják békén, és nyugodtan tudjon a könyvével foglalkozni.

Akkor volt ideje újból az ügyre, amikor eljött a kézfogó napja. A Révay testvérek délcegen álltak meg Forgách Imre előtt. Legalábbis Péter, mert Ferenc egy cseppet sem volt délceg.

Görnyedt vállakkal, lesütött szemmel húzódott meg a bátyja mögött, és látszott, nem tud mit kezdeni a kezével: hol a kardmarkolatát szorongatta, hol az inge gallérját igazgatta. Forgách Imre egy kicsit elbizonytalanodott. Szerette Zsuzsannát, mindig ő segített neki a könyvtárát rendezgetni, lemásolta a leveleket, átnézte az írásait. Ez a Ferenc meg, ahogy ott állt oly szájalomra méltóan, mint aki nem találja a lét főbejáratát, és emiatt arra kényszerül, hogy megelégedjen a morzsákkal, amelyek az Angyalok telített asztaláról lepotyognak az ő szájalmas voltára. Forgách Imre egy pillanatra úgy érezte, mintha egy ismeretlen szörny hatalmasra tárta volna előtte a torkát, és ő belelátva, a gyomrában megpillantja a tegnapi vacsora maradékát. Undorral fordította el a fejét.

(a hajózás rövid története)

Zsuzsanna egy vaspántos írott ládába rejtette a vacsora idejére Hajreddin Barbarossát. A kalóz ezen egy kicsit csodálkozott, de végül is nem ellenkezett, mert jól tudta: várakba behatolni és férjes asszonyok szobájában lenni a hites uruk tudta nélkül, kockázatos vállalkozás, és így indokolt a ládában rejtőzés. Bezárva, a szakállát simogatta, és nosztalgiával gondolt vissza Doria admirálisra, akinek esze ágában sem volt Hajreddin Barbarossát ládába zárni, ahogy neki sem állt szándékában ilyet tenni, függetlenül a csata kimenetelétől. Ebből is látszik, hogy a nők rosszabbak a szeszélyes tengernél és az irányukat örökösén változtató szeleknél, amelyek nagyobb részben döntenek el tengeri csata kimenetelét, mint bármi más.

Azonban a kalóz a ládában egy percig sem tartotta valószínűnek, hogy Zsuzsanna stratégiai megfontolásból zárta őt be, sőt, jobban belegondolva, egyáltalán nem volt már világos, miért is kellett neki ott várakoznia, amikor kint áll a hajója a mediterrán vidék legjobb gyilkosaival megpakolva. De aztán mégsem moccan meg, maga sem értette, miért. Mivel Zsuzsanna távolmaradása hosszúra nyúlt, nagyon unta magát. Nem nagyon szerette a semmittevést. Bezzeg a tengeren mindig történt valami. Ha semmi sem, az is izgalmas, mert ott lebeg a hajó árboca körül a várakozás izgalma. Végül kimászott a vaspántos írott ládából. Szétnézett a szobában. Az asztalon rengeteg papír állt, Zsuzsanna unokatestvérének levelei. Hajreddin Barbarossa érdeklődve olvasta el azokat. Forgách Ferenc irodalomról és történelemről írt, egyszóval csupa valótlan zagyvaságról, csak egy érdekes dolgot talált: egy másolatot Veronese festményéről, a Lepantói csatáról.

A kalózt előntötte a pulykaméreg. Utálta a lepantói csatát, utálta a törököket, és utálta Veronesét. Ő a győzelmet szerette és a kiváló tengerészeket. A törökök meg még annyit sem tudtak a hajózásról, mint Zsuzsanna a stratégiáról. Hiába tanította őket, hiába nyert annyi csatát, ha Lepantónál végül olyan csúfosan elbuktak.

Hajreddin mindig is jól tudott uralkodni az érzelmein, ezért sem tépte apró cafatokba a Veronese festményéről készült másolatot, mert ő csak vendég volt Szklabinya várában, jobban mondva még az sem, szóval mérhetetlenül lovagiatlan lett volna egy hölgy tulajdonát tönkretenni.

Zsuzsanna feldúlva és dűhtől remegve jött vissza. A kalóz megesküdült volna, hogy sírt is, de ebben bizonytalan volt, mint általában minden nővel kapcsolatban. De abban a pillanatban szinte mellékes volt, hogy Hajreddin mennyire igazodott ki a nőknél.

– Mégis mi ez? – vonta felelősségre a nőt.

Zsuzsannának semmi kedve nem volt ostoba vitákra, miután összeverekedett a férjével, ami természetesen szokásosan ért véget: ő húzta a rövidebbet. Mert minden a szokásos módon kezdődött: szótlánul ültek az asztalnál, az ura rémesen szitkozódott a cselédekkel, majd vedelni kezdett. Már a második fogásnál kötekedésbe fogott: felesége mélabús hangulatát kifogásolta, és őt okolta a saját rosszkedve miatt is.

– Nem azért vettelek el – dohogott a férfi –, hogy búskomorságba taszíts.

Zsuzsanna semmit sem mondott. Utálta a férjét. Ezt az unokatestvérének is megírta. Forgách Ferenc azt válaszolta, hogy az utálat nem keresztényi érzélem. Ezen Zsuzsanna annyira feldühödött, hogy széttépte a levelet. Napokig nem tudott másra gondolni, minthogy nincs nála szerencsétlenebb a világon, és hogy őt senki sem érti meg. Végül mégis csak tollat ragadott, és mindent leírt Ferencnek, úgy, ahogy volt, kendőzetlenül, őszintén. Amikor elküldte, már megbánta, mert érezte: mindent rázúdított az unokatestvérére, aki semmiről sem tehet, és nem is segíthet rajta. Két hét múlva díszes kocsi gurult be a vár udvarára a váradi püspökség címerével az oldalán. A férje persze nem értett semmit, és zavartan csókolta kezét a felesége rokonának. Feszengésében még többet ivott, és még kötekedőbb hangulatba került, mint máskor. Még vacsorához sem ültek, de már arról faggatta a váradi püspököt, miért van az, hogy a csuhások mindenbe beleütik az orrukat.

– Nem beszélhetsz így a vendégünkkel! – mondta Zsuzsanna.

– Fogd be a szád!

Az unokatestvére semmit sem szólt, még akkor sem, amikor Révay szájon vágta a feleségét, és elátkozta az összes papot, aki csak romlást hoz a békés hétköznapok nyugalmaiba. Később, amikor kettesben voltak, Forgách Ferenc Zsuzsannára parancsolt, hogy azonnal szedje össze a dolgait, és menjen vele Váradra. Zsuzsannát megszállta a kétségbeesés démona, és kidobta az unokatestvérét, mondván, férjet elhagyni nem keresztényi. Később persze megbánta, hogy így bánt az egyetlen emberrel, aki igazán törődik vele, és egy hosszú levelet írt, amelyben hosszasan elemzi, miképpen kényszerítették Kumillát hozzá az utálatos Rusztán béghez, de a költészetben van menekvés, mert akkor jön Delimán és a megváltó szerelem. Forgách Ferenc erre visszaírta: az élet nem költészet. Zsuzsanna csak annyit válaszolt: „Akkor tedd nekem azzá!” Sokáig nem jött válasz Forgách Ferenctől, levél helyett titkárárt küldte el, hogy újból rábeszélje: költözzön hozzá. Zsuzsanna annyit üzent vissza: csak olyan férfival hagyja el férje házáat, aki képes lesz valódi szenvedélyre gyújtani szívét, és semmiben sem fog a férjére emlékeztetni, még a nevében sem. Ettől kezdve az unokatestvére csak költészetéről és művészetekéről írt neki. Veronese festményének másolatát is így küldte el. Zsuzsanna sosem látta a tengert, de ettől kezdve csak az érdekelte. Forgách Ferenc nem győzte neki küldeni a tengeri utazások és csaták leírásait.

– Ez a Lepantói csata – mondta fáradtan –, kit érdekel?

– Engem! – kiáltott fel a dühös kalóz.

A nő túl kimerült volt ahhoz, hogy ostoba tengeri csatákról vitatkozzon egy olyan férfival, aki valójában nem is létezik.

(szabadság egyenlő unalom, szerelem egyenlő szabadság)

A beteljesedés minden jó tönkretevője. Persze, nehezen lehet beteljesedésről beszélni akkor, amikor minden tett mögött a társadalom íratlan szabályrendszerre áll: miszerint a lapok előre le vannak osztva, és csak engedelmesen végig kell játszani a szerepet. A valamire várakozás azzal a reménnyel kecsegtet: megdőlhet az évszázados törvény, és valahol valakivel végre történik

valami nagyon meglepő dolog. Mert a meglepő dolog annak lennie a bizonyítéka: van értelme az izgalmak létezésében bizakodni. Ami még a meddő várakozásnál is sokkal életetőbb, az a tiltás. Általános szabály: ha valamit nem szabad csinálni, az rögtön áhított lesz mindenki számára, mert van-e edesebb, mint a bűn. És az valami olyasmi, amelyet senki sem ajánl, de mindenki elköveti. Olyan ez, mint amikor az orvos örökre eltilt a tejszínhabtól, és bár évek óta eszünkbe se jutott, attól a naptól kezdve éjjel-nappal csak azt akarunk enni. Mert a tiltás felszabadító, mivel rájövünk, szükségünk van a szabadságra, amiért viszont harcolnunk kell. Nincs szórakoztatóbb, mint a küzdelem. Egyedül csak ez képes megtörni az unalom hatalmát, amely azzal kábít, hogy minden lehetséges. De akkor mi értelme van bármit is tenni?

Bakits Péter átutazóban állt meg Szklabinán. Egy kellemes vacsorára és szíves vendéglátásra számított. Arra nem, hogy neki kell megfékeznie az unokatestvérét, amikor az vacsora után a feleségét kezdte fojtogatni. Erre Bakits Péter nem volt felkészülve. Zavarban volt, fogalma sem volt, mit kellene tennie vagy mondania. Főleg Zsuzsanna előtt érezte magát tehetetlennek. Tudta, valami olyan lett a szemtanúja, amely azt követelné, hogy udvariasan elfordítsa a fejét, és úgy tegyen, mintha nem látott volna semmit. Mert vannak dolgok, amelyekről nem illik beszélni, illetve nem illik meglátni. De ha mégis elkerülhetetlenül szembejön, akkor másfelé kell nézni.

Bakits Péter is jobban szeretne volna, ha elfordíthatja a fejét. De mivel nem tette ezt időben, már amikor lefejtette az unokatestvére ujjait Zsuzsanna nyakáról, akkor már ő is nyakig benne volt az érzelmek kusza erdejében.

Abban az érintésben, amikor egyszerre érezte Zsuzsanna nyakán a lüktető ér tompulását és Révay inas kezének feszülését, a három test egymásnak feszülésében örökre eldőlt a sorsuk.

Révayt az ital erősen legyengítette, könnyű volt vele elbánni. Azonban Zsuzsanna, alighogy leszedte róla a férfit, fúriaként vetette magát Révayra. Bakits Péter ettől még jobban megijedt, mint a fojtogatástól. Nem volt hozzászokva egy verekedő nő látványához. Nem is nagyon tudott mit kezdeni vele. Elbizonytalanodott. Az unokatestvérét mégsem kellett megvédenie egy nőtől – úgy vélte. De mégsem hagyhatta a dolgokat annyiban, főleg mivel – bármennyire is részeg volt Révay – megint ő kerekedett felül, és újból fojtogatni kezdte a feleségét. Bakits Péter már tapasztaltan mentette meg Zsuzsannát a férje – akár károsnak is minősíthető – érintésétől.

– Mégis mit műveltél? – förmedt rá a nőre Bakits Péter, amikor már kettesben voltak.

Az este végérvényesen romba döntötte benne a pompás céltalanságba vetett hitet. Mert ha minden rendben van a világban, akkor nyugodtan lehet felhúzott vitorlakkal, csak úgy magunkat a szelek szeszélyes játékára bízva siklani az idő margóján. Mindig csak ott, ahol el lehet kerülni a bonyodalmakat, és csak úgy jönni-menni, élvezni az elmúlás poézisét és az élet kimerültségét. Bakits ezeket a dolgokat szerette, nem pedig a zűrös ügyeket, rossz házasságokat, és főleg rühellte a definiálhatatlan, kínzó valóságot.

– Nem fogom hagyni – zokogta Zsuzsanna –, hogy ez történjen velem.

– Nem? – kérdezte a férfi –, és mit tudsz tenni?

– Megszököm egy bátor férfival – kiabálta Zsuzsanna.

Bakits Péter utolsó reményeinek szabad vitorlái egy nyekkenő hanggal zuhantak a semmibe.

– Milyen bátor férfival? – érdeklődött szomorúan, mint aki nem hisz az ilyenek létezésében.

– Nem ismered – mondta a nő.

– Te igen?

(amikor valami véget ér, akkor egy másik bizonyosan elkezdődik)

Hajreddin Barbarossa olyan felbőszülten hajózott el Szklabináról, hogy első dühében kifosztott három falut. Irtózatos pusztítást rendeztek. Azt a parancsot adta, hogy minden házba menjenek be, és hozzanak el valamit, mindegy, hogy mit, de valamit: ez presztízskérdés. Utálta a vereséget, attól mindig teljesen kiborult, és csak fosztogatás, sarcolás és városok feldúlása által tudta visszanyerni lelki békéjét. A falusiak nem tanúsítottak sok ellenállást, és ez felűhítette a kalózt, mert semmit sem ér a győzelem, ha nem kell megküzdeni érte. A fedélzeten felhalmozott rabolt kincsek között talált egy karéj kenyeret.

– Ez mi? – üvöltötte, mert a humorérzéke elsüllyedt a lepantói csatában.

– Az egyik házból hoztuk el – mondták az emberei –, ez volt az egyetlen, amit érdemes volt.

Akkor határozta el, hogy inkább valami várat kellene megsarcolni, mert a zsákmányuk meglehetősen szerény volt. Szepes vára felé vették az irányt a széiben dagadó vitorlakkal, mert úgy tűnt, a természet az ő oldalukra áll, és Hajreddin Barbarossa érezte: dicsőséget fognak szerezni, ha beveszik a Thurzók otthonát. A hajó finom manőverrel érkezett meg a vár alá.

A háziak nem tűntek túl izgatottnak, néhány Thurzó jelent meg a vár fokán egykedvűen, boros kupával a kezükben, és érdeklődve figyelték a hajót. Egy tízéves kislány hatalmas csirkecombot majszolt, aztán az anyja bevitte. Ebédidő volt. A Thurzók biztosak voltak magukban, de legfőképpen a várban, mivel azt még Bocskai hajdúi sem tudták bevenni, pedig igencsak elszántan ostromolták. A kalóz, egykedvűségüket látva, kijött a sodrából, és legszívesebben azonnal ágyútűz alá vette volna őket, hogy letörölje arcukról az elégedett mosolyt. De a sarcolási protokoll ezt nem tette lehetővé, így fájó szívvel le kellett mondania erről az apró-cseprő bohóságról. Ehelyett követet küldött a Thurzókhoz aranyait és kincseiket követelve, különben „még a csecsemőket is kardéltre hányjuk”. A Thurzók feleletképpen lelőtték a vár fokáról a követet. Hajreddin nem vette a szívére a dolgot, mivel a követek általában úgy potyogtak, mint meleg nyári napon a legyek, szóval még ekkor sem voltak soron az ágyúk. Szépen behajóztak az erdőbe, és vártak. Leszállt az éj, de ők még akkor sem mozdultak. Eltelt egy nap. A várbeliek óvatosan előmerészkedtek, de ők még akkor sem moccantak. A kedvező pillanatot várták, mint Preverzánál, ahol Doria admirális hatalmas flottáját egy számukra kedvező viharok köszönhetően megsemmisíthették, mert a szerencse forgandó, és néha bőkezűen osztogatja kegyeit. Miután elfoglalták és elsüllyesztették az admirális legjobb hajóit, és számos rabszolgát vertek rabláncra, boldogan vették az irányt hazafelé, de útközben nem mulasztották el még kifosztani az Adria összes tengerparti városát.

Ő nem sietett, rengeteg ideje volt, és a Thurzók sem maradhatnak örökre bezárkózva a várban. Addig is felégették és kifosztották a környező falvakat. Ezúttal nem kegyelmeztek senkinek: a lakosságot láncra verték, és a Thurzók várához hajtották, hadd lássák, ők mindenre elszántak. Tapasztalatai szerint ez a látvány letörli a várlakók eltökéltségét a mindenáron kietartásban. A módszer most is bejött: követet küldtek hozzá a Thurzók, akit természetszerűleg a vár népének szeme láttára azonnal miszlikbe vágta, de egy gyönyörűen megmunkált intarziás ládában helyezték el a követ darabjait, amely a córdobai arab mesterek keze munkáját dicsérte, és amelyet még Niza városának kifosztásakor szerzett a kalózkirály. Így küldte be a várba egy másik követel az ajándékát, és még mielőtt a Thurzók magukhoz tértek volna, ágyúzatni kezdte Szepes várát, valamint a nyomaték kedvéért kivégeztetett néhány frissen szerzett rabszolgát.

A Thurzók engedtek és fizettek. Egész délután pakolták a kincsekkel és arannyal tele ládákat a hajóra, majd elégedetten húzták fel a horgonyt. Már csak Rozsnyó környékén derült ki, hogy a ládákat tűzifával pakolták meg, és csak a tetejére tettek be némi aranypénzt, egy-két ezüsttálat és némi drágaköves ékszer – a legpocsékabb ötvösmunkát, amelyet Hajreddin életében látott.

Nem dühöngött. Nem lett volna méltó hozzá, inkább kiadta a parancsot: irány Kassa! Jól tudta: a sikert csakis a határozott fellépés

hozhatja meg, így aztán biztatására az evezősök határozottan irányították be hajójukat a kassai dómba, ahol éppen Káthay Mihály emlékére tartottak gyászmisét.

A plébános először ugyan vonakodott egy kicsit, mert nem igazán volt biztos abban, hogy helyes gyászmisét tartani diribdarabra vágottak felett, na meg a hajdúk bosszújától is tartott kissé, de végül is engedett az özvegy rimánkodásának, csak arra kérte, hogy senkinek se szóljanak. Így aztán a misén csak Káthayné és néhány szolgája vett részt, amikor Hajreddin Barbarossa behajózott a főoltár elé. A plébános azt hitte, a hajdúk neszelték meg az özvegy szándékát, és most eljöttek megakadályozni a szertartást. Fürgé mozdulattal kapta el az aranykupát a rubintkövekkel – szebeni ötvösmester munkája –, és ugrott be a sekrestyébe, amelynek ajtaját azonnal kulcsra zárta. Az özvegy – aki szintén azt hitte, hogy férje gyilkosai törtek rájuk – kardot rántott elő gyászruhájának redőiből, és kész volt ott Isten házában a másvilágra küldeni egy-két martalócot. Az egyik matróz azonnal le akarta szúrni a nőt, de Hajreddin Barbarossa félrelökte.

– Mi nem vereksznünk nőekkel – mondta, mivel még ott sajgott benne Zsuzsanna emléke, a lepantói vereség fájdalma és a Thurzók pofátlansága.

Az özvegy tetszett neki, így aztán egy mozdulattal kicsavarta kezéből a kardot, lekevert neki egy pofont, és fellökte hajóra. Parancsba adta, hogy zárják a kabinjába, de jól vigyázzanak rá, mert magának akarja. Közben a hajdúk is befutottak, mert ők mindig tudták, hogy hol lehet egy jó kis verekedésre számítani.

A hajó láttán egy kicsit ugyan megtorpantak, de aztán nem sokat merengtek rajta, mivel a kalózok rögtön támadásba lendültek. A plébános a sekrestyében a Szűzanyához imádkozott, hogy mentse meg Isten szent hajlékát ezektől a gyilkosoktól, és egyben esküt tett, hogy soha többet nem tart gyászmisét olyan felett, aki ilyen kétes alak volt életében, mint ez a Káthay, és lehet ugyan, hogy Isten az, aki ítél mindannyiunk felett a mennyekben, de a következményeket itt a földön az embernek kell elhordoznia.

A csata kimenetele sokáig bizonytalannak tűnt. Mindkét fél hamar felismerte, nem kezdőkkel van dolga. Semmire sem jutottak egymással, és ez egy idő után visszavett a harc lendületéből. Egyre unalmasabb és lehangolóbb volt a párviadal a két fél között, így aztán a kalózvezér felajánlotta, hogy inkább együtt rámolják ki a templomot, és osztozzanak.

– Törökkel mi nem egyezkedünk – mondták a hajdúk.

– De mi berberek vagyunk – magyarázta Barbarossa.

– Ja, az más – egyeztek bele a hajdúk.

Így lettek semmivé a plébános fohászai, és fosztották ki a kassai dómot. A sekrestyében megbúvó Isten szolgájának a kezéből a rubintkövekkel kirakott aranykupát maga a török szultán kapudán pasája, Hajreddin Barbarossa ragadta ki.

– Szép munka – ismerte el a görög hajós, akinek annyi fáradozásába került, hogy a törökök a saját tavukká tehessék a Földközi-tengert, és aki úgy szorította be Doria admirálist a preverzai öbölbe, hogy az észre sem vette. Hiába próbáltak megszökni előlük az éjszaka leple alatt, semmi esélyük sem volt, hiszen az ő hajóik – Doria admirális lomha gályáival szemben – úgy siklottak a tengeren, mint a lágú hajnali szellő.

(párbeszéd, érvek és egyéb oktalanságok)

Zsuzsanna azt állította, hogy egy titokzatos férfiba szerelmes, aki majd elviszi innen. Bakits Péter úgy tett, mintha hinne neki, bár miután látta, hogyan püföli a férjét, kétségei születtek. És nincs rosszabb a kétségeknél. Sérülékennyé tesz és kiszolgáltatottá. Egyik sem jó, de Zsuzsanna kitarzott a rögeszméje mellett, hogy ő meg fog szökni a szerelmével. Bakits Péternek semmi kedve sem volt kérdezősködni, de valamiféle hülye és teljesen oda nem illő jólneveltség miatt mégis megtette.

– Ismerem ezt a férfit? – játszotta az udvarias és előzékeny lovagot.

– Nem, te nem – cseverészett Zsuzsanna nagyképeűen –, a Vörösszakáll egy igazi férfi.

– Kicsoda???

– A Vörösszakáll.

– Milyen Vörösszakállú?

– A kalóz Hajreddin.

– Neked elment az eszed.

– Nem hiszel nekem?

– Te bolond vagy.

– Akkor tudd meg, hogy itt járt.

– Ki?

– Hát ő!

– Na ne mondd!

– De igen!

– És?

– Mit és?

– Miért nem vitt magával?

– Mert összevesztünk.

– Remek.

– Most persze elakadt a szavad.

– Nem is tudok mit mondani.

– Mert nekem van igazam.

– Kétségtelen.

– Most mi van?

– Semmi.

– Feladtad?

– Mit?

– A vitakozást!

– Nem, csak értelmetlennek tartom.

– Miért?

– Mert Hajreddin Barbarossa legalább ötven éve halott.

Ezek után egyikük sem tudott mit mondani. Zsuzsanna zokogva zuhant le a padlóra, Bakits Péter meg megbánta minden egyes szavát. Ostobaság volt tőle. Legszívesebben visszaforgatta volna az időt, és befogta volna azt a lepcsés száját. Nem tudta, mit tegyen. Szeretett volna valamit csinálni, segíteni Zsuzsannának, jobbá tenni az életét, de fogalma sem volt, hogy miképpen is lenne

lehetséges ez. Mindenféle vad ötlet jutott eszébe: először levelet akart írni a pápának – Révayék ugyan reformátusok voltak –, aztán arra gondolt, ő ír egy hosszú vallomást Hajreddin Barbarossa nevében; végül Révayt akarta elhívni vadászatra, amely, ha minden jól megy, eltart hetekig, és ha véletlenül megtámadja egy vadkan, akkor még utána hónapokig nyomja majd az ágyat, így egy darabig megvédheti a nőt.

– Vagy – vágta ki a tromfot Bakits Péter, Révay unokatestvére – megszökhethnél velem is.

Zsuzsanna abbahagyta a zokogást. Nem emelte fel a fejét, de már nem sírt. Sokáig nézett maga elé. Bakits Péter nem értette, hogy mi történik. Egy kicsit félni kezdett, jobban mondva rettegett. Félni már attól a pillanattól kezdve félt, amikor Révay először megütötte a nőt. Csend volt. A férfi hallotta mindkettőjük lélegzetvételét. A nő lassan felállt. Valószínűtlenül lassan. Majd elindult felé, és szorosan a férfi elé állt. Bakits Péter nem mert megmozdulni. Zsuzsanna sokáig nézte a férfit. Először csak a szemét fürkészte, majd lesiklott a pillantása a nyakára. Sokáig időzött a nő a nyakán. A férfinak egy forradása volt. Még gyerekkorában szerezte, a bátyja sebesítette meg véletlenül az apjuk kardjával. Az édesanyja nagyon megijedt, pedig nem történt nagy baj, csak dőlt a vér, és a bátyját nagyon megverte az apja. Ha nagyon közel hajoltak hozzá, egy aprócska kis vonal volt látható. Jelentéktelen kis vonal, de Zsuzsanna végighúzta rajta az ujját, finoman, mintha csak egy csecsemő ráncait simogatná. Bakits Pétert csiklandozta a nő érintése. Zsuzsanna viszont, úgy tűnt, nem tud elszakadni a gyerekkori sebesülésétől. Aztán a nő – minden átmenet nélkül – körömmel esett az arcának. A férfi nem tett semmit. Hagyta, hogy kiáradjon Zsuzsannából minden harag és düh.

(és végül)

Az élet vidám hajnal, az éjszaka előérzete nélkül. A vidámságért azonban mindig meg kell fizetni. Végül.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Magyary Ágnes

Látó Szépirodalmi Folyóirat